

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

תוכן

- א. הלכה כדברי המיקל באבל 1
- ב. ובגנוסטרס אסור 3
- ג. ושמע מינה אין בהן משום מיאוס 4
- ד. שלשה דברים נאמרו בצפרנים הקוברין צדיק שורפן חסיד זורקן רשע ... שמא תעבור עליהן אשה עוברה ותפיל אשה בי מדרשא לא שכיחא ... דמיכנשי להו ושדי להו אבראי כיון דאשתני אישתני 4
- ה. שפה התיר להם ... שפה מזוית לזוית ... ובשפה המעכבת ... לדידי בשפה המעכבת דמי לי 5
- ו. מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד 6
- ז. כלי פשתן מותר לכבסן בחולו של מועד 7
- ח. ואלו כותבין במועד קדושי נשים וגיטין ושוברין דייתיקי מתנה ופרוזבולין איגרות שום ואיגרות מזון שטרי חליצה ומיאונים ושטרי בירורין גזרות בית דין ואיגרות של רשות 8
- ט. מותר לארס אשה בחולו של מועד שמא יקדמנו אחר ... ואין עושין סעודת אירוסין 10
- י. אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב 11
- יא. אין כותבין ספרים תפילין ומוזוזות במועד 11
- יב. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר עזרא 13

דף יח.

א. הלכה כדברי המיקל באבל

בכל מקום שנחלקו הפוסקים בהלכות אבלות הלכה כדברי המיקל, וכבר כתבו הפוסקים דלא אמרינן הלכה כדברי המיקל באבל במקום שהמנהג להיפך. ולכן אם נהגו להחמיר, אין לומר הלכה כדברי המקל באבל¹.

¹ שו"ת יביע אומר חלק א' (חלק יורה דעה סימן כט אות ו)

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

הלכה כדברי המיקל באבל, הוא גם במחלוקת בפוסקים². וגם כנגד רוב הפוסקים³.

"הלכה כדברי המיקל באבל" נקטינן שהוא אפילו ביחיד במקום רבים, והני מילי באבלות, אבל באנינות הלכה כרבים⁴.

לא אמרינן "הלכה כדברי המיקל באבל" נגד דעת מרן השלחן ערוך⁵. ומכל מקום במקום שנהגו להקל, או במקום מצות תלמוד תורה אמרינן הלכה כדברי המיקל באבל אף נגד מרן השלחן ערוך⁶.

הלכה כדברי המיקל באבל, הוא אפילו ביום הראשון לאבלות, שלפי דעת הגאונים האבלות היא מן התורה, ועם כל זה אמרינן הלכה כדברי המיקל באבל⁷.

הלכה כדברי המיקל אמרינן גם לגבי תספורת⁸.

² בתוס' לקמן (כד.) ד"ה הכי, שכתבו בשם בח"ג, דהא דקי"ל הלכה כהמיקל באבל, הני מילי במחלוקת של תנאים, אבל במחלוקת אמוראים לא אמרינן האי כללא. וכ"כ התוס' כתובות (ד סע"א). וכ"כ הרא"ש (פ"ק דכתובות ס' ז). והמרדכי כאן (ס' תתק"ו). וכ"כ רבי יצחק בן גיאת בס' מאה שערים ח"ב (הל' אבל עמוד ס) בשם רבינו האי גאון. וכ"כ הריטב"א בחי' למו"ק (יח א) ד"ה דאמר שמואל. ובשו"ת מהריט"ץ (ס' עח) ד"ה והשתא, הביא דברי התוס', וכתב, ולפ"ז כל שכן שאין לומר הלכה כהמיקל באבל במחלוקת הפוסקים. וכ"כ בשו"ת מהרשד"ם (חיו"ד ס"ס רא). ובשו"ת מהר"א ששון (ס"ס קסז). ע"ש. אולם מרן הב"י יו"ד (ס"ס שצו) משמע שאף בפוסקים אמרינן הלכה כהמיקל באבל. וכן כתב עוד בבית יוסף (ס"ס שמב). ע"ש. וכן בב"י (ס' שפז) והכנה"ג האו"ח (בסוף הספר, בכללי הפוסקים אות צא), ואני דקדקתי בתשובתי, מדברי הבית יוסף בכמה מקומות, ומוכח דס"ל דאף בפוסקים הלכה כד' המיקל באבל. עכ"ל. גם בכנה"ג יו"ד (ס' שפז הגב"י אות א) וכ"כ בשו"ת משאת בנימין (ס' ע). וכן נראה בשו"ת מקור ברוך (ס' לא). וכן העלה בשו"ת גנת ורדים (חיו"ד כלל ה ס' י). וכ"כ בשלחן גבוה א"ח (ס' תקמח ס"ק לג) בד' מרן הש"ע. ע"ש. וע' בשו"ת זרע אמת ח"ב (ס' קסא) מ"ש בזה. ע"ש. גם מרן החיד"א בברכי יוסף יו"ד (ס' שצו סק"ג) כתב, וכ"כ בשו"ת מחזה אברהם די בוסון (ס' טז אות ט). ובשו"ת אהל יצחק חסיד (חיו"ד ס' לו ולז). ע"ש. גם בשו"ת משנת רבי אליעזר ח"ב (חיו"ד ס"ס כג) כתב, וכלל מוסכם הוא שהלכה כדברי המיקל באבל אפילו בפוסקים. ע"ש. וכן בשו"ת דבר משה (חיו"ד ס' עז ופ'). ובשלחן גבוה (ס' תב ס"ק יב). ובשו"ת חיים שאל ח"ב (ס' כג). ובס' הינא וחסדא ח"א (דף נט ע"א). ובספר ימי שלמה קמחי (דף קסט ע"ב). ובשו"ת רב פעלים ח"א (חיו"ד ס' ג). וע' בספר בית אהרן (מע' אבל אות ד דל"ה ע"א). ובשדי חמד (מע' ה כלל קיח). וע"ע במש"כ בשו"ת שו"ת יביע אומר חלק ו (חיו"ד ס' לד אות ד).

³ שו"ת יביע אומר ח"ו (חלק יורה דעה ס' לד אות ד)

⁴ שם

⁵ וכמ"ש בשו"ת דברי אמת (ס' ב). ע"ש. ואכמ"ל. וכן העלה הגאון רבי אפרים לניאדו בשו"ת דגל מחנה אפרים (חיו"ד ס"ס ב), שאין לומר הלכה כהמיקל באבל נגד דעת מרן. ע"ש

⁶ שו"ת יביע אומר חלק א' (חלק יורה דעה סימן כה אות יב). וחלק ב' (דף קצח טור ב, חלק יורה דעה סימן כו) שו"ת יביע אומר חלק ד' (חלק יורה דעה סימן כח אות ו).

⁸ שם

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

ב. ובגנוסטר אסור

כשם שאסור לגלח כל שלושים יום, כך אבא אסור בנטילת צפרנים בכלי⁹, כל שלשים בין של ידיו ובין של רגליו, ואחר שלשים מותר אפילו באביו ואמו¹⁰, ויש מחמירים¹¹.

אם חל יום שלשים ביום שבת, מותר ליטול את הצפרניים בערב שבת ביום העשרים ותשע לאבלות¹².

לחתוך הצפרנים בידיו או בשיניו מותר אפילו תוך שבעה¹³, ומותר להתחיל לחתוך מעט בסכין כגון לעשות סדק קטן עם מספריים, והמותר יטול בידיו או בשיניו¹⁴.

אשה שאירע יום טבילתה בתוך שלשים, ואם תטול צפרניה בידיה או בשיניה אינה נוטלתם יפה, מותרת ליטלם ע"י נכרית בתער או במספרים¹⁵, ויש מתירים גם ע"י ישראלית¹⁶, וכשאי אפשר לה ליטלם ע"י אחרת יש מתירים ליטול בעצמה¹⁷.

⁹ שו"ע ונו"ב יו"ד שצ"ז

¹⁰ חידושי רע"א שם בשם הל"מ, דכתב וז"ל, "אפשר דלא אמרינן גערה אלא בשער הנראה תמיד" אבל אין דרך להסתכל בידים דנית למימאס' עכ"ל" וכן הביא בד"ת שם בשם שו"ר ברכה סי' שצ"ט דנטילת צפרנים אינו תלוי בגערה ע"י ש"י שיריים סי' שכתב כן.

¹¹ שם בד"ת הביא בשם שו"ת לשון זהב סי' ד', דעל אב ואם אסור בנטילת צפרנים גם אחר ל' כשיעור גערה בנטילת שער וגם רגל אינו מבטל.

¹² ילקוט יוסף אבלות סימן לז אות י

¹³ שו"ע שם

¹⁴ שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ק' והביאו בד"ת שם

¹⁵ שו"ע שם ז

¹⁶ רמ"א שם וביאר בד"מ שם וז"ל, ונראה הא דנקט נכרית משום חז"מ נקט, דבל ישראל אסורים במלאכה, אבל בימי אבלה ישראלית אחרת יכולה ליטלה צפורניה, ופשוט הוא בעיני, ועיין בט"ז סק"ג שכתב תמוה לי שאם יש אסור ליטול בעצמה ודאי גם ע"י ישראלית אסור, דיש משום לפני עור. אבל נראה לי שהוצרכו ליטול ע"י ישראלית כדי שיהיה ע"י שינוי, דאילו בידיה או בשיניה א"א לה להסירם היטב כפי הצורך לטבילה. ובנקודות הכסף כתב זה אינו ד"י ישראלים לא הוי שינוי, דא"כ למה אמרו בש"ס ופוסקים ליטלם בידו או בשיניו הל"ל ע"י אחר, אלא ודאי אין זה שינוי שכן הוא הרגילות שאחר נוטל צפרניו של חברו, ובש"ך שם סק"ד כתב ולפענ"ד דדוקא נקט עובדת כוכבים דאלת"ה א"כ אפילו לאיש לשתרי לגלח או ליטול צפרניו ע"י ישראל אחר, אלא ודאי כיון דשלוהו הוא אסור, וא"כ אמאי שרי באשה בשלוהו מבהיא עצמה, וגם דוחק לומר דסירכא דלישנא דחול המועד נקט דהא המחבר ס"ל באו"ח סי' תקל"ב דמותר ליטול צפרניו בח"ה, לא דע"י עכו"ם מותר דאמירה לעכו"ם שבות, ובמקום מצוה לא גזור, וא"כ אפילו באבא דהא קי"ל אמירה לעכו"ם שבות אפילו בדבר שאינו של שבת, וכמו שנאמר בהלכות כלאי בהמה סי' רצ"ז ס"ד, וא"כ הכא דוקא לעכו"ם שרי דאמירה לעכו"ם לא אסור אלא משום שבות, ובמקום מצוה לא גזרו אבל לישראל אסור ודו"ק.

¹⁷ בט"ז שם שהקשה ממה שפסק בסעיף ה' אשה מותרת בנטילת שער אחר ז' ולמה לא תהיה מותרת כאן ליטול צפרניה ע"י עצמה בלא שינוי, ועוד שבשצ"ג ג התירו למוהל בשביל למול " ולא ראינו נשים נוהגות בן

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

מוהל¹⁸ מותר לו לתקן צפרניו לצורך המילה אפילו במספרים, כשאין שם מוהל אחר, אבל אם יש מוהל אחר אסור כל שלשים¹⁹, ויש מתירים אחר שבעה²⁰.

יש שכתבו שמותר לאבל בערב פסח²¹ ליטול צפרניו ע"י אחר משום חשש חמץ בלוע, וכן מי שהושכר ללישת מצה מותר ליטול צפרניו ע"י אחר משום חשש חמץ.

ג. ושמע מינה אין בהן משום מיאוס

מותר לאדם ליטול צפרניו בפיו בשינו או בידיו ואין בזה חשש מיאוס²²

ד. שלשה דברים נאמרו בצפרנים הקוברים צדיק שורפן חסיד

זורקן רשע ... שמא תעבור עליהן אשה עוברה ותפיל

אשה בי מדרשא לא שכיחא ... דמיכנשי להו ושדי להו

אבראי כיון דאשתני אישתני

הנוטל צפרניו בין ביד בין בפה בין בכלי, אסור²³ לזרוק את הצפרנים שגזו לארץ, אלא אם כן הוא בבית הכנסת או בבית המדרש, מקוה גברים או בית המרחץ שעשוי רק להרחצת אנשים ובמקום שאין נשים מצויות שמותר

ליטול צפרנים ע"י אחר תוך שלשים". ועיין נקודה"כ שכתב שהבא כיון שאפשר בשינו משנינו ועוד כתב לת' על מילה התם אין כונתו משום נוי רק מתקן שתי צפרני אגודל שיש בהם צורך מילה, כשהן משופעים ומחודדים ומתקנן בצידיהם אולם עיין בשו"ת נודע ביהודה סי' צט (הביאו ברע"א שם) דאדרבה נטילת שער באשה אינו מעכב היופי, אדרבה דרכה של אשה לגדול שער וזהו קישוט דופי לה, וגדלות צפרנים העידו רבותינו שהוא ניוול להאשה ואם התירו גילוח שער באשה ק"ו לגילוח צפרנים ובחכ"א כלל קס"ה סעיף ל' כתב ואם א"א ע"י אחר נ"ל דמותרת ליטול בעצמה דהא י"א דאשת איש מותרת גם בגיהוץ ותספורת, ועיין בד"ת שהביא בשם עקרי הד"ט סי' ל"ו אות נ"ה בשם חיים שאל ח"א סי' ב' שכתב ג"ב דאם מצטערת טובא אם אחרת תטול צפרניה, מותר לה ליטול בעצמה לצורך טבילה. ועיין בזול"א ח"ג אות תצ' ג"כ בזה שהביא דברי חיים שאל הנ"ל ועוד, שכתבו דהמנהג כהמ"ז ליטלם היא בעצמה בין בחוה"מ ובין באבילות.

¹⁸ רמ"א יו"ד שצנ"ג

¹⁹ רע"א שם וכ"ב הא"ר א"ח סי' תקנ"א סקב"ח

²⁰ עיין בכ"ב ע"א ע' 355 שכתב ובזמנינו שמשלמים בעד המילה אפשר להתיר למי שנצרך למול לצורך פרנסתו, וראה בפרמ"ג בסי' תקנ"א מ"ז י"ג שהביא דברי הא"ר הנ"ל, וסיים והנה י"ל דל"ג כ"א של תענוג ויפוי, הא נטילת צפרניו לצורך מילה י"ל דוקא תוך ז' אסור שם ביש מוהל אחר, לאו משום צפרניו רק שיש קצת שמחה לו.

²¹ שד"ח אבילות סי' ס"ד

²² מ"ב תקלב ג

²³ מ"ב רס ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

לזרוק²⁴. והשורף צפרנים חסיד, קוברן צדיק, זורקן רשע, שמא תעבור עליהן אשה מעוברת.

אין הצפרנים מזיקים אלא במקום נפילתם לפיכך, אם חתך בביתו במקום שמצויים נשים ונפל מידו קצת צפרניו, יטאטא אותו המקום ויזיזם ממקומם, ושוב לית לן בה, וי"א שאפשר שדוקא כשהשליכן חוץ לחדר הוי שינוי מקום. ולכן יש לטאטאות אותו המקום לכתחילה אל מחוץ לחדר. ויש ליטול הידים אחר גילוח הצפרנים²⁵.

ובמינו עדיף יותר לקבור את הצפרנים בבית הכסא באסלה²⁶, ולא זרקם כלאחר יד, כדי שלא יתפזרו בבית הכסא וידרסו עליהם. ואם קצץ צפרניו ונזרק א' מהם שאינו רואהו, יטאטא המקום החוא במטאטא, ויזרוק בנקב בית הכסא. ויזהר בקציעת הצפרנים שלא יפלו על בגדיו, וכל שכן שלא יקוץ ויניח בגדיו עליהם, ועריך ליזהר בזה אפילו על מעליו, ואין חילוק בזה בין צפרני ידיו לצפרני רגליו²⁷.

אמר רב יהודה אמר רב זוג בא מחמתן לפני רבי ומר זוטרא מתני זוג בא מחמתן לפני רבי ובקשו ממנו צפרנים והתיר להם

ה. שפה התיר להם ... שפה מזוית לזוית ... ובשפה המענבת ... לדידי כשפה המענבת דמי לי

²⁴ בליקוטי מהרי"ח כתב שיש להמנע גם שם מלזרוק שמדברי הוזה"ק (אחרי ל"ט א) משמע שיש בהם כח נזק לכל אדם ולא דווקא לנשים. ועוד כי בנמוק"י ור"ן (מו"ק י"ז א) מובא עוד טעם לאיסור זריקת צפרניים, משום מיאוס. אולם בפוסקים כתבו להיתר.

²⁵ שם

²⁶ אולם עיין בשל"ה (מס' שבת נר מצוה אות ט') בשם ס' תולעת יעקב, ששריפה עדיפא ובשו"ת דבר יהושע ח"ב סי' ל"ח דאף כי הזורקם בבית הכסא אבודים הם לגמרי מ"מ כיון שמצינו בראשונים עוד טעמים לשריפתן (עי' שיטה לר"י מפריז נדה שם) לכן יש להדר בשריפה בכל ענין, וכן בשו"ת ויען יוסף ח"א סי' ק"ב דלטעם הוזה"ק (אחרי ע"ט א) שהוא כדי להעביר רוח טומאה מן העולם יש לשורפם ממש ולא די להשליכם לבית הכסא, וכן מנהג צדיקים ואנשי מעשה כמובא בספרים, וכ"כ באורחות רבינו (שם) שנהגו כן הגר"י קנייבסקי זצ"ל תמיד, ולא היה ניהא דעתיה לזורקם לבית הכסא.

²⁷ בן איש חי (שנה ב' פרשת לך לך אות יד) שו"ת בצל החכמה ח"ב סי' ל"ה, שו"ת באר משה ח"ו סי' קל"ג, דבקבורה יכולים להתגלות משא"כ בבית הכסא.

הלכות הדרה היומי

מסכת מועד קטן

השפם²⁸, מותר לכל אדם לגלחו בחול המועד בכל דרך שהיא²⁹, ואפילו בפרהסיא ובכל מקרה אף כשאינו מפריע לאכילה וכדומה³⁰, ומכל מקום חייב שיהיה בכך איזה שהוא צורך למועד, מכיון שללא צורך כלל לא הותר.

שאר מקומות שיער שבגוף³¹ דינם שווה לשפם. שכאשר יש צורך בכך הותר לגלחם במועד.

ו. מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לנבסו בחולו של מועד

כבר נתבאר לעיל דף יד. שמי שאין³² לו יותר מאשר בגד אחד מכל פריט לבוש, מותר לו לכבסו בחול המועד³³ וזאת אף אם לא כיבסו בערב החג³⁴. ואין זה משנה מאיזה אריג עשוי הבגד. ויש שכתבו שדוקא בבגד פשתן וכיוצא בזה שכביסתו קלה מותר אך לא העשוי משאר סוגי אריגים³⁵, אמנם אם מכבס במכונת כביסה, יתכן שמותר גם לדיעה זו³⁶.

בגדי תינוקות וילדים קטנים ביותר, מכיון שדרכם ללכלך בגדיהם בתדירות נבוחה, וכל שכן החיתולים שעושים בהם את צרכיהם³⁷, ברי הם כמי שאין לו אלא חלוק אחד³⁸, מותר לכבס בחול המועד את כל הכמות הנצרכת לו עתה.

²⁸ שו"ע ונו"כ תקלא ה

²⁹ מ"ב שם כא

³⁰ שם

³¹ ביאור הלכה שם ושעה"צ שם טו

³² שו"ע תקלד שם א

³³ מכיון שבבגד אחד אין שייך לשמרו בנקיות כל ימי החג ולא שייך שלא ייכנס כשהוא מנוול.

³⁴ כה"ח שם יב בשם החמד משה

³⁵ דס"ל דכל זה דוקא בזמן התלמוד שהיה ניכר בעת שפשט חלוקו לכבסו שאין לו אלא חלוק אחד (שמתחלה היה חוגר איזורו על החלוק וכשפושטו חוגר חגורו על בגד העליון שלו) אבל לפי מנהג מלבושים שלנו שאין לנו חגור על חלוק שלנו אין להקל ומשמע מביאור הגר"א שכך מצדד למעשה, בזה ומ"מ נראה דאם היה החלוק של פשתן אין להחמיר בזה. מ"ב שם ט

³⁶ חוהמ"כ פ"ה ז ועיי"ש שהתיר מטעם שכביסה במכונה קלה לכיבוס וא"כ הרי הוא כבגדי פשתן הקלים לכבס כמבואר להלן יח. ועיי"ש שהביא הערת הגדמ"ש קליין שליט"א שכתב "קשה להתיר מטעם זה דלא גרע מהא דאסור לכבס ע"י עכו"ם אף שאינו מטריח כלל". ולענ"ד אינו דומה כלל שעל ידי עכו"ם אין להתיר שהוא דין אמירה לעכו"ם שכל שאסור ליהודי אין להתירו משום שנתנו לנכרי. אך המכונת כביסה מתירו ליהודי עצמו, ועוד בנתינה לנכרי שייך טעמא שלא ייכנס כשהוא מנוול אך אם אין לו אלא אחד ליכא האי טעמא ואדרבא אפש שמותר לדעה זו ליתנו אף לנכרי דומיא דכלי פשתן וצ"ע.

³⁷ רמ"א שם א

³⁸ בירושלמי פרק ג הלכה ב "בעון קומי רבי יוסה בגדי קטנים מה הן אמר לון כמי שאין לו אלא חלוק אחד". ולכאורה לפי"ז היה להתיר רק בבגדי פשתן, אולם ברמ"א משמע שמדמה למטפחות הידים וכו'

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

סדינים, מותר לכבס רק "כדי צרכיו למיטה אחת בפעם אחת"³⁹.

בגדי ילדים, שאינם קטנים ביותר אף שגם הם מותרים בכיבוס, מכיון שדרכם להתלכלך בתדירות גבוהה, מכל מקום לא הותר לכבס יותר מהנדרש לשימוש מידי, כלומר בגד אחד מכל פריט לבוש הדרוש לו עתה. ומכל מקום אסור להוסיף לכביסה בגדים אחרים האסורים עתה בכיבוס, אף שהמכונה בין כה וכה מכבסת⁴⁰.

במידה וכמות בגדי הקטנים היא כזו שאפילו אם היה מכבסם בערב החג מכל מקום לא היה מספיק לבל ימי המועד, והיה צריך לשוב ולכבסם מותר לו לכבס בחול המועד, גם במקרה שלא כיבסם בערב החג. אף שמובן שלכתחילה יש לכבס קודם החג, בכדי למעט במלאכה במועד.

במקרה שאילו היה מכבסם לפני החג ניתן היה להסתדר בכמות הבגדים המכובסים למשך כל ימי המועד, מבלי שיהיה כל צורך לכבס, ולא עשה כן צריך עיון האם מותר לכבס. ולענין חיתולים פשוט שמותר⁴¹.

נודמנו לו אורחים לחג ועקב כך היה צורך להשתמש בכל הסדינים וכיוצא בזה, והתלכלכו. ובכדי שיוכל להמשיך להשתמש בהם צריך לכבסם מותר⁴².

ז. כלי פשתן מותר לכבס בחולו של מועד

מעיקר הדין כל כלי פשתן מותר לכבס⁴³, שקלין להתלכלך, ואינם נשארים נקיים אפילו אם היה מכבסם קודם מועד⁴⁴, וגם אין טורח בכיבוסן כל כך, ולא נהגו כן, והוזה ל' דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, ואין אפשרות להתיר מנהג זה.

המנהג לאיסור האמור, הוא גם במקרה שנתלכלכו כל בגדי הפשתן אשר לו. אולם יש מתירים בגרבי ניילון שנתלכלכו כולן במועד⁴⁵.

³⁹ הוהמ"כ פ"ה טז מהלקט יושר

⁴⁰ שהרי עדיין שייך הטעם של יכנס מנוול. הוהמ"כ שם הע' נט בשם הגר"מ פינשטיין זצ"ל

⁴¹ הוהמ"כ שם ב

⁴² שהרי הוא כבגדי קטנים או מי שאין לו אלא חלוק אחד. הוהמ"כ שם הע' פד

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁴⁴ ועוד לפי שדרכם להתקלקל מעצם היותם מלוכלכים, נמצא שהשאריתם כך מבלי לכבסם הוא בבחינת

"דבר האבד". עיין הוהמ"כ פ"ה ז ובהערה שם

⁴⁵ עיין הוהמ"כ שם הערה לה

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

יש המסתפקים להתיר בבגדים ומפות של ניילון וטרלן, לכבס ע"י שמדיחים או שמים אותם במים לבד בהשרייה ללא שפשוף או סחיטה⁴⁶.

יש שנהגו לעת הצורך⁴⁷, להתיר למסור כתונת אחת העשויה מפתן לכובסת שאינה יהודיה, כשמכבסת בביתה.

יש שאף הוסיפו וכתבו, יש שנהגו שאת כל בגדי הפשתן מוסרים לכובסת נכרית ולא מיחו בידן, אמנם הפוסקים כתבו שהיא קולא יתירה, והמנהג הוא להיפך, וכן עיקר⁴⁸.

דף יח:

ח. ואלו כותבין במועד קדושי נשים וגיטין ושוברין דייתקי מתנה ופרוזבולין איגרות שום ואיגרות מזון שטרי חליצה ומיאונים ושטרי בירורין גזרות בית דין ואיגרות של רשות

כתיבה לצרכי רבים אם היא לצורך המועד מותר אף במעשה אומן. אך אם היא לצורך אחר המועד מותר רק מעשה הדיוט. ובכל מקרה בו לא יגרם מכך הפסד יש לכתחילה לכתוב במעשה הדיוט⁴⁹. ולהלן סוף העמוד יבואר החילוק בין מעשה אומן למעשה הדיוט.

הדברים להלן נכתבים במועד מכיון שהם מוגדרים כצרכי רבים, או דבר האבד שכל דבר המזדמן תדיר, אף על פי שבכל פעם ופעם הוא דבר פרטי, כצרכי רבים נחשב ואפשר דמקרי צורך המועד הואיל שדבר זה צריכין להם במועד, והטעם, מפני שצורך הרבים הוא

⁴⁶ הגנה יש מקום להתיר לשים אותם במים בחוה"מ, דע"כ לא נהגו לאסור בכלי פשתן אלא משום דאיכא כבוס הרגיל דהיינו כסכום וסחיטה כדרך כבוס אלא דלא נפיש מירחי, אבל כלים הנ"ל דמשונים גם בכבוסם וקלים מאד לנקות י"ל דלכ"ע מותר, אמנם אם נימא דטעם הנוהגים איסור בפשתן משום לא לחלק בגזירת כבוס יש מקום להחמיר גם בדידן, אעפ"י שגם לדרך זה, הסברא נוטה להקל, ומכ"מ צריך אני לבקש לי חבר בהיתר הנ"ל. שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן ל

⁴⁷ אע"ג שבמ"ב שם יד לא הזכיר לעת הצורך בא"ר שהוא מקור הדין איתא לעת הצורך וכנראה הכי הוי המנהג. ועיין חוה"מ"ב שם בהע' לו

⁴⁸ כתב מהריק"ש בהגהו' דבמצרים נוהגין לכבס ע"י עכו"ם כל הכלים הצריכים במועד דכיון דצריכים למועד לכלם הוי כמו שאין לו אלא חלוק א' עכ"ל וקולא יתירה היא זו ובכמה מקומות ובפרט בארץ הצבי המנהג בהפך וכן עיקר. כף החיים שם יג

⁴⁹ שעה"צ תקמה ס"ק כה

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

להעמיד המשפט, ולנהוג בדברים הללו⁵⁰, או משום שהם דבר האבד פן העדים או ילכו למדינת הים או ימות הנותן או הב"ד⁵¹.

מותר לכתוב:

א. תנאים הנכתבים בין צד החתן לצד הכלה⁵².

ב. שוברים כלומר קבלה על החזר חוב וזאת רק כאשר הלוח אינו רוצה לפרעו אם לא יכתוב לו עתה קבלה על כך וקיים חשש שלאחר זמן לא יפרע.

ג. שטר צוואה. ד. שטר מתנה. ה. פרוזבול⁵³. ו. שומת בית דין את נכסי הלוח לתיתם למלוה בפרעון חובו. ז. כתב שעושים בית דין כאשר מוכרים נכסים לפרנסת האשה והבנות, וכיוצא בזה. ח. שטר חליצה. ט. "שטרי בירורים". כלומר, שכותבים בעלי הדין שזה בורר לו

את פלוני לדיין וכן השני. וכן כשכותבים בעלי הדין את טענותיהם בשטר. והוא הדין לשטר

פסק הדין של הדיינים ולהעתיק את פסק הדין ע"י סופר על מנת לשלחו למקומו של הנתבע. וכן לכתוב שטר הרשאה לצורך האמור. י. שטר שכותבים כשמלווה על המשכון, ונותן המשכון במועד.

מותר לכתוב כתב או בקשת התמנות לרב חזן וכדומה אך אם אין צריכים להם במועד יכתובוהו מעשה הדיוט⁵⁴.

מותר לכתוב המחאה (ע"ק) לצורך העיבור, אף שאינו לצורך המועד. וכמותר לגזבר לרשום בפנקסו את ה"נדרים ונדבות"⁵⁵.

אשה נשואה שאיבדה כתובתה, מכין שאסור לדור עם אשתו בלא כתובה מותר לכתבה במועד⁵⁶.

⁵⁰ לשון הריב"ש ממ"ב ס"ק ב

⁵¹ דעת תו"ס במ"ב שם

⁵² שטרי פסיקתא בשו"ע תקמה ה

⁵³ עיין בשו"ת צ"א ח"ה יא ד שהקשה אמאי יותר הרי אפשר פרוזבול באמירה בפני שלושה, עיי"ש מש"כ

⁵⁴ שער הציון שם ו

⁵⁵ חוהמ"כ פ"ו נד

⁵⁶ שם הערה קלה

הלכות הדרה היומי

מסכת מועד קטן

מותר לכתוב השבונות ולחשב יציאותיו, לפי שנחשב כדבר האבר היות ועלול לשכחם. ולכן מותר לכתוב גם השבונות שאינם מצרכי המועד. ובמידה שמשוכנע שלא ישכחם, כך שאינם בגדר "דבר האבד", מותר רק בחשבונות שהם לעורך המועד, וגם זאת רק בכתב "מעשה הדיוט" שכל שאין הפסד בדבר יש לכתוב תמיד בכתב "מעשה הדיוט".

וכתיבת חישובי הצרכים לכבוד החג מובן שנחשבים כעורך המועד, ולפיכך מותר לכתבם במעשה הדיוט. אמנם כשהדבר הוא בגדר "אבד" והוא מצרכי החג — שמחת יום טוב, אז מן הדין אינו צריך לשנות⁵⁷.

לכתוב אגרת שלום לשלוח לחברו יש דעות בזה, ונהגו להחמיר לשנות אפי' בכתיבה שלנו שכותבין באלכסון כל השורות, ומספיק כאן בשינוי זה כיון שיש מתירין לגמרי, [אם לא כיון מלאכתו במועד] וכמה אחרונים כתבו שבמדינתנו נהגו להקל בכתב שלנו, וכתב רק משני קצת לעשות שורה עליונה עקומה, ויש להם על מה שיסמכו והמחמיר יחמיר לעצמו. מיהו בכתב ידי סופר כמו שנהוג להיות לעבור בלר נאה מיוחד לכתבותיהם, שהוא מעשה אומן נכון שלא יכתוב כתיבה נאה, בין בכתב עגול בין בכתב הגוים אם לא לעורך גדול⁵⁸.

ט. מותר לארס אשה בחולו של מועד שמא יקדמנו אחר...

ואין עושין סעודת אירוסין

למרות שאין נושאין⁵⁹ נשים בחול המועד משום שאין מערבין שמחה בשמחה כמבואר לעיל דף ח: מותר לקדש אשה ללא נישואין מה שנקרא אירוסין בלשון הגמרא, שבאירוסין בלבד אין שמחה כל כך, ואפי' לעשות רקודין ומחולות בבית ארוסתו מותר, ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין הארוס בבית ארוסתו, בשעת האירוסין. כלומר כשעושה האירוסין בתוך הסעודה, או שעושה הסעודה תיכף אחריה.

אבל לסעוד הארוס בבית ארוסתו שלא בשעת אירוסין אף באותו יום, ויש מחמירין בזה. אבל אם האירוסין ביום זה והסעודה ביום אחר בודאי יש להקל. מותר וכן מותר לעשות סעודת הארוס עם מריעיו שלא בבית ארוסתו.

וכל שכן שקישורי תנאים — שידוכין (המכונה בטעות בפי ההמון בשם "אירוסין") מותר לעשות⁶⁰. ואף מותר לעשות סעודה בקשר לכך⁶¹. אמנם המחמיר שלא לעשות סעודה ממש

⁵⁷ שם נו על פי שו"ע שם ד

⁵⁸ שו"ע שם ס"ה ומ"ב סקל"ד ל"ה ובה"ל ד"ה אפילו ושה"צ וע"ל סי' תקל"ט דין י"א

⁵⁹ שו"ע ונו"כ תקמו ב

⁶⁰ מ"ב שם ב

⁶¹ ה"ז אוסר כמו לענין אירוסין אבל שארי אחרונים מקילין בזה דלא חשיב שמחה כאירוסין. שם

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

ולעשותו רק במיני תרגומא ולא סעודה של ממש, יש מקום לחומרתו⁶². אולם אפילו בסעודה גמורה הוא דוקא כשעשה בשעת התנאים, אבל שלא בשעת מעשה אין להחמיר כלל⁶³.

מותר לעשות ברגל⁶⁴ סעודת ברית מילה וכן סעודת פדיון הבן. ואפילו שלא בזמן, שלא נחשב לשמחה כי אם סעודת נשואין בלבד.

סעודת חנוכה הבית מותר⁶⁵ וסעודת בר מצוה, יש מי שנסתפק בזה ונוהגים להתיר, וכן סעודת סיום מסכת מותר⁶⁶.

י. אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב

אין כותבין שטרי חוב במועד⁶⁷, כיון שיכול להמתין לכתוב את השטר אחד המועד, ואם כבר נתן לו את המעות אפי' בפני עדים וקנין, מותר לכתוב שמא ימותו העדים ויכפור אח"כ, ואם אינו מאמינו מלוה ללוה, והלוה צריך למעות בחוה"מ אפי' שאינו לצורך המועד מותר לכתוב, אבל אם אין הלוה צריך למעות עד אחד המועד אסור, אא"כ לא ימצא אחר המועד מעות ללוות דהו"ל דבר האבד, וכן מותר לכתוב אם הוא לפרנס סופר שאין לו מה יאכל שמותר בכל גווני.

וכן מי שאין לו מזומנים, או שאינו נוהג לשלם סכומים גבוהים במזומנים⁶⁸, מותר לכתוב המחאה (ע'ק) עבור הסחורה שקונה לצורך המועד. ואם המוכר או המלוה וכדומה מסכימים שכתובת ההמחאה תדחה לאחר המועד, יש לעשות כן.

יא. אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות במועד

⁶² שם

⁶³ שער הציון שם ה

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

⁶⁵ כף החיים שם יט

⁶⁶ חוה"מ"כ א לד

⁶⁷ שו"ע ונו"כ תקמה ו

⁶⁸ שו"כ פס"ו סעי' י"א, ועיי"ש בהערה נ' שמסתפק אם יש אצלו מזומנים רק ממעמים שלו רגיל לשלם בשי"ק אם חיוב עליו לשלם מזומנים כדי שלא יצטרך לכתוב שי"ק, ועוד שם בפס"ז הערה כ' הרגיל לקנות אצל חנוני בהקפה והחנוני רושם (ומותר לו כמבואר במ"ב סק"ט) אם צריך הקונה להשתדל לקנות במזומן כדי שהחנוני לא יצטרך לרשום.

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

אנו מבחינים בין שני סוגי כתיבה⁶⁹, האחת – "מעשה אומן", והשנייה – "מעשה הדיוט", כאשר כל אחד מהסוגים האמורים יש לו את הכללים וחילוקי הדינים המיוחדים לו.

"מעשה אומן"

א. אותיות עבריות מרובעות⁷⁰ (— כתב אשורית) ב. כתיבה הדורשת תשומת לב מיוחדת לאופן וצורת הכתיבה, ואינה נכתבת על ידי כל אדם כפי המזדמן לו. כגון כתיבת גרפית⁷¹. וכיוצא בזה.

מעשה הדיוט

א. אותיות כתב רגילות (— שאינן מרובעות) נחשבות ל"מעשה הדיוט" ובתנאי שאינן נכתבות בצורה נאה במיוחד. ב. וכן אותיות מרובעות אם נכתבות ברישול ללא תשומת לב לצורתן.

אותיות לועזיות: נחלקו הפוסקים, יש הסוברים שדינו כ"מעשה הדיוט", ויש הסוברים

שנחשב ל"מעשה אומן". וטוב לחוש ולהחמיר, אם לא לצורך גדול.

ובמקרה שמדקדק מאד לכתבם כתיקונם כגון מה שקוראים calligraphy או אותיות גרפיות וכיוצא בזה, אז נחשב הכל מעשה אומן.

ספרות יש שכתבו שדין שווה לדין "אותיות לועזיות". לאידך מגדולי הפוסקים שכתב שנחשב ל"מעשה הדיוט".

כתיבה מעשה אומן הותרה רק בדבר האבד⁷², או לצורך רבים לצורך המועד⁷³, או לצורך מצוה, ויש אומרים⁷⁴ שגם באופן שהותר כתיבה מעשה אומן, אם אפשר לכתוב בשינוי, יעשה כך.

⁶⁹ כל זה מחוהמ"כ פ"ו א – ז

⁷⁰ עיין ביאור הלכה סעי' ה ד"ה אפילו

⁷¹ אותיות יפות או מצועצעות הנעשות על ידי גרפיקאים

⁷² כמו שיבואר להלן ובדף יט.

⁷³ כמו שנתבאר

⁷⁴ ט"ז סק"ו, כה"ח סק"ו, ובחוהמ"כ פ"ו הערה ח' שכן הוא בהלכה ברורה סי' זה סק"ד ובנזר ישראל ליקומי רימ"א, והשינוי די שיהיה ע"י שיעשה שורה ראשונה עקום או שאוחז הקולמוס בין גודל לאצבע או ביד שמאל וכדו'. אך אם גוף האותיות בשינוי כגון שכתבן חתיכות או שבורות בזה מותר לכתוב אפילו אינו לצורך דבר האבד, או צורך רבים וכמבואר כ"ז במ"ב סקמ"ג. ודברי הט"ז לא הובאו דבריו להלכה במשנ"ב ואדרבה בסקל"ה כותב בהדיא "ואין צריך לשנות כלל".

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

כתיבה מעשה הדיוט מותרת לצורך המועד או לצורך רבים אפילו אינו לצורך המועד, ונהגו להקל שאין צריך לשנות כלל, אך יש המחמירים לשנות גם בכתיבת הדיוט לצורך המועד, דהיינו שכותבים ביד שמאל או בהחזקת הקולמוס בין אגודל לאצבע, והמחמיר יחמיר לעצמו, אך נוהגים לעשות שורה עליונה עקומה קצת.

ומתוך זה מבואר שכתובת ספרי תורה תפילין ומזוזות אסורה במועד שהרי מעשה אומן לכל דבר ואפילו סופר סת"ם שזו פרנסתו אסור לכתוב ולהלן יבואר דף יט. בעזה"ת אם כותב לצורך המועד או לצורך רבים.

נחלקו הפוסקים⁷⁵ האם מעשה אומן הוא רק בדבר המצריך אימון הידיים וטירחא הכרוכה בכתיבת מעשה אומן, או שמא אף שבכתיבה עצמה אינו צריך לטרוח ולאמן הידים, מ"מ כל שבתוצאה ממעשיו נעשה כתב אומן אסרוהו חז"ל.

ולפיכך מן הראוי להימנע מלחתום בחותמת, או כתיבה במכונת כתיבה⁷⁶, או במדפסת מחשב, שעל אף שכל אדם יכול לעשותם⁷⁷, הרי כתוצאה ממעשיו נעשה מעשה אומן.

כתיבה במחשב⁷⁸ או כל מכשיר אחר, ללא הדפסה, אין בזה איסור, כי אין זה אלא אלקטרודות חשמליות גרידא, ואינו עשוי על מנת להתקיים, ואף אם הנתונים מוזנים לתוך דיסקט אין בזה איסור.

אך אסור לעסוק בכל מיני עבודות מחשב מורכבות⁷⁹, כגון עבודות תכנות דהיינו ליזום תוכנה מיוחדת או גרפיקה וכדו', ולא משום איסור כתיבה אלא משום שצריכה המלאכה עמל ומחשבה ובכלל מלאכת אומן הוא.

צילום תמונות במצלמה הותר באופן שלא תהיה לו ההזדמנות לעשות תמונה כזאת לאחר המועד, שאז נחשב הדבר כעורך המועד.

יב. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר עזרא

⁷⁵ עיין חוהמ"כ פ"ו סעי' פ"ט, שלדעת האליה רבה סי' ת"ס סק"ו בשם ס' אמרכל אזלינן אחר התוצאה, ודעת אשל אברהם בומשאטש מהדו"ת (סי' זה) פשוט וברור שהולכים אחר הפעולה ולא אחר התוצאה

⁷⁶ הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בס' הל' חוהמ"כ סעי' ל', הגרש"ז אויערבך זצ"ל בשש"כ פס"ו הערה ר"ט (התירו במכונת כתיבה, והדפסה במדפסת מחשב – בחוהמ"כ שם סעי' צ"ח שדומה למכונת כתיבה, ואף עדיף מכך עיין שם. לעומת זאת ס"ל להגר"י קמינצקי זצ"ל בס' הל' חוהמ"כ, והגר"מ שטרן שם ובספרו שו"ת באר משה ח"ז סי' מ"א, ושו"ת קנין תורה ח"ב סי' צ"ז כתבו לאסור כיון שהתוצאה מעשה אומן.

⁷⁷ הכרעת חוהמ"כ שם סעי' צ' במוסגר

⁷⁸ שו"ת באר משה ח"ז סי' ל"ט, שו"ת שבט הקהתי ח"א סי' קס"ט, חוהמ"כ שם סעי' צ"ח,

⁷⁹ שש"כ פס"ו הערה רי"א בשם הגרש"ז זצ"ל שיש בו גם משום איסור בונה, חוהמ"כ שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

אסור⁸⁰ להגיה אפי' אות אחת בס"ת כגון לעשות מרי"ש דלי"ת וכדומה, ואפי' מצא טעות במועד בעת הקריאה, אלא צריך להוציא אחרת, ואע"ג שהוא צורך רבים כיון שהוא מעשה אומן, אין זה צורך המועד כיון שיש להם ס"ת אחרת לקרות בו ואסור⁸¹, ואפי' הס"ת הוא שלו ותיקונו הוא לצורך עצמו שעיי"ז יש לו ס"ת כשרה אסור⁸².

ואם אין להם ס"ת כשר לקרות בו בצבור⁸³, ואפי' אם יש בביהמ"ד ספר כשר אך שדרכן להתפלל תמיד במנין בפני עצמו ונפסל הס"ת שלהם ע"י איזה קלקול⁸⁴, ובביהמ"ד יש רק ספר אחד שנצרך לעצמן, מותר להגיהו בחוה"מ כדי לקרות בו בצבור, וכן אם חסר איזה אות או תיבה מותר לכתוב אפי' מעשה אומן שהוא צורך המועד וכן אם אין להם ס"ת כלל אם אפשר לכותבו כולה בחוה"מ ע"י סופרים הרבה יכתבוהו שצורך המועד הוא לקרות בתורה בצבור במועד ויש מחמירין שכיון שאינו צרכי גופן אין מתירין.

מותר להפריד אותיות דבוקים⁸⁵ בספר תורה או אות שהי' רשום ניכר, מותר להעביר עליו קולמוס. ולפיכך אין מניעה לערוך 'הכנסת ספר תורה' בימי חול המועד⁸⁶, אם יש איזה צורך לעשותה במועד⁸⁷, כגון שעיי"כ יהיה ריבוי משתתפים וברוב עם הדרת מלך⁸⁸, אמנם אף כי כאמור אין איסור מדינא למלאות האותיות, מ"מ נכון לזרז את הסופר ובעלי הס"ת שיגמרו את כתיבת האותיות בשלימותן לפני המועד⁸⁹.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ תקמה א

⁸¹ מ"ב שם א

⁸² ולא אבין הטעם, דמאי שנא מבתיבת מוזהר דמותר לכתוב לצורך עצמו שצריך לה במועד לכולי עלמא, [היינו, אפילו לדעת המור שמחמיר בזה, וכל שכן ליתר הפוסקים דסבירא לה דמותר אפילו בשביל אחר המועד, כדי שיהא מזומן לו לקיים מצותו], והלא הכא גם כן באם חסר בתוכה אות אחת אין לו מצות עשה דכתיבת ספר תורה. שער הציון סימן תקמה ס"ק א

⁸³ שו"ע שם ב

⁸⁴ ביאור הלכה שם ב ד"ה שאם

⁸⁵ מ"ב שם ב

⁸⁶ עיין שדי המד מערכת חוה"מ אות י"ב, כה"ח סק"ו, חוה"מ כ"ד פ"ו סעי' כ"ד שמביאים רשימה של אחרונים שהתירו הדבר ושכן עשו מעשה וכן המנהג לערוך חגיגת הכנסת ספר תורה בחוה"מ, וכ"ה להלכה בשו"ת בצל החכמה ח"ד סי' נ'.

⁸⁷ שהרי אף מלאכת הדיוט צריך צורך המועד.

⁸⁸ שמה שנוהגין להשאיר בסיום כתיבת ספר תורה מספר תיבות אשר הסופר כותבן באופן שאינו ממלא בדיו, ובשעת שמחת הסיום מכבדים לאנשים למלא האותיות בדיו, הרי זה כתב שרישומי ניכר ואין איסור

⁸⁹ בשו"ת בצל החכמה שם, וכן מובא בשו"ת בית יצחק חיו"ד קונט"א סי' כ' שהגאון בעל בית יצחק היה מזרז את הסופרים לגמור את כתיבת האותיות בשלימותן לפני החג, אך אם לא עשו כן היה מתיר לגמור מילוי האותיות בחוה"מ כי אינה בכלל מעשה אומן, עיין שם.

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

ואם הסופר לא הכין כלל את האותיות לכתיבה ואף לא ע"י מילוי אסור לסיים את כתיבת האותיות במועד

וכן אסור להגיה אפי' אות אחת בספרי מקרא וגמרא, ואם אין יכול ללמוד מתוכו במועד ע"י הרבה טעיותיו, אם אינו מגיהו מתחלה או שמגיה מתוך השכל ולא מתוך ספר דאפשר שאחר יו"ט ישכח עיון הזה מותר להגיה⁹⁰, אבל בלא"ה אסור להגיה רק יעשה רושם במקום הטעות ואחר המועד יתקנס, ומותר להעתיק ספרים שצריך ללמוד בהם במועד. ומשמע בב"י דדוקא אם הוא צורך רבים⁹¹, אבל מדברי המג"א והגר"א משמע שאפי' לצורך עצמו מותר דהוי דבר האבד מה שאינו לומד.

בקהילות שקורין מגילות שיר השירים (בשבת חוה"מ פסח) וקהלת (בשחזה"מ סוכות) מתוך מגילה כשירה ומברכים על מקרא מגילה, יש להחמיר⁹² שלא לתקן או להגיה. ואלו שאינם מברכים על קריאתם לכו"ע אסור להם לתקן ולהגיה.

ואם ראה ספר מחודש מותר להעתיקו אפי' אינו לצורך המועד אם לא ימצא להעתיקו אחר המועד דהוי דבר האבד.

אם שמע⁹³ דבר חידוש מותר לכתבו כדי שלא ישכח. ומותר לשמוע לכתחלה כדי לכתבו, ואין חילוק בין ששמע החידוש מאחר או חידשו הוא עצמו שמא ישכח, ועוד שיבטלנו אח"כ מללמוד חרושים אחרים. והעידו על הב"ח שכתב חיבוריו בחוה"מ. ומ"מ יזהר בכתיבת חידושו שיכתוב כתיבה עגולה, ואם יצטרך לכתוב איזה אות מרובע יכתוב אות שבור, וחשבון התקופות אסור לכתוב שאין זה מוציא מלבו כלום ולא ישכחם.

ספר הצריך לו במועד ללימוד, מותר לתקן ולכרוך בעצמו, וכ"ש ע"י גוי דהוי דבר האבד. אבל אסור לתקן קונטרס כדי לכתוב עליו אחר המועד⁹⁴.

⁹⁰ מ"ב שם ח

⁹¹ מ"ב שם ט

⁹² בשם הגר"ח מו"א לאזין ז"ע מובא (בס' חוה"מ"כ פ"ו הערה ס"ב עפ"י ס' תולדות הרי"ז"ס) שהתיר לתקן, וכן פסק בס' עמק ברכה עמ' נ"א דשאני ממגילת אסתר שכתוב בה 'איגרת' על כן אינה נפסלת אלא בחסר רוב אותיותיה, ובפ"ב בס' זה השלחן סי' זה, ומאידך מביא בס' עמק ברכה שם בשם איזה גדולים לאסור, וכן פסק הגר"מ פיינשטיין זצ"ל ובשו"ת באר משה ח"ז סי' ל"ו שיש להחמיר בזה.

⁹³ שו"ע שם ט מ"ב מז מה

⁹⁴ מ"ב שם מה